

СРПСКИ НАРОД

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

Бр. 22

ГОД. II

Београд, 20 маја 1944

ПРИМЕРАК 4.— ДИНАРА

БОГ ЧУВА СРБИЈУ

Једини је Бог спасао Србију. Људи су хтели њену смрт. Од 1941. године догађаји су се развијали тако да је и формална пресуда већ била пала. Што она није извршена, има да се захваљи генералу Недићу. У томе је његова највећа историска заслуга. Он је — сад то већ јасно — задужио не само српски народ него и Европу.

Сваким даном, догађаји то потврђују. Пре две године ретко је ко могао предвидети оно што се на нашој западној граници сад дешава. Генерал Недић је то предвидео и све је учинио да до тога не дође. Њему је на првом месту било стапа до спаса Србије којој је претила највећа опасност не са Југа него са Запада.

И захваљујући њему, још једнако у нашој историји потврдила се дубока вера српског народа да Бог чува Србију. Али — и то људи не треба никад да забораве — Бог је овог пута спасао Србију не само ње ради, него и ради других.

Сад се у Европи увиђа значај Србије и цени њено правилно схваћање оне највеће опасности која прети европској култури. Захваљујући мудром вођству генерала Недића и здравој народној свести, Србија је повратила свој душевни мир и сад се енергично одупире дивљим настизајима борбеног сојузника.

Не штедећи своју кrv, српски народ се успешно бори против Јосипа Броза-Тита и свих његових покушаја да прошири свој разорну делатност и на тлу Србије а преко ње и по целом Балкану. И ако мала, Србија је једна балканска тврђава која се са Титом већ једном обрачунала, и то у самом почетку Недићеве владе. И од тог времена, она претставља озбиљну препреку за остварење планова главног совјетског експонента на Балкану.

Тиме је српски народ најбоље доказао своју националну конструтивност и државотворност, и то у најтежим приликама које је икада преживљавао и под најсурвијим околностима у које је, после изгубљеног рата, био запао.

Српски народ је ипак све то стојички издржао, заборављајући ће све неправде и погрешке почињене према њему.

Данас је он пројект само једног осећајем: истрајати у дужности према себи и према европској заједници. Догађаји су показали како Србин схвата и испуњава ту своју двоструку дужност.

Последње борбе на југозападним границама Србије биле су од пресудног значаја. Не само за српски народ него и за остале балканске народе. Титу и његовим партизанима су затворена врата не само за улазак у Србију него и у остале балканске земље у које би он могао само преко Србије пронирати.

Осим тога, те борбе су стварно освештале јединство српског антикомунистичког фронта заједнички пропливом крвљу, српских добровољаца, српских страт

жара, националних бораца и четника, који су осујетили све планове комуниста и одбрали Балкан.

Борба, коју Србија води на живот и смрт против Тита и борбеног утицаја, води се жилаво и огорчено, јер су у питању судбинске одлуке. У тој борби постоје за Српство само две могућности: победа или смрт. У питању је данас мајка Србија, српска породица, последња жива супстанца српског народа.

* * *

Зар је иједан Србин, после првог Светског рата, могао икад помислити да ће ико — а понамање какав Јосип Броз-Тито из Хрватског Кланца — успети једног дана да скупља »ослободилачу војску« и с њом упада из Босне у Србију. Будући историчар расветлиће потпуно ту тајну која је кључ многих садашњих збивања.

Сад се у Европи увиђа значај

Србије и цени њено правилно схваћање оне највеће опасности која прети европској култури. Захваљујући мудром вођству генерала Недића и здравој народној свести, Србија је повратила свој душевни мир и сад се енергично одупире дивљим настизајима борбеног сојузника.

У току прошле недеље објављено је доста званичних извештаја о борбама са Титом и његовим бандама. Сви ти извештаји показују да Титове банде које се огорчено боре трпе велике, тешке и ненадокнадиве губитке. То нису само губитци у људству, које се на разне начине може попутити макар и принудним мобилисањем, него су то губитци у оружју и ратном материјалу који се код банди све више исцрпују и које англоамеричке испоруке помоћу авиона не могу попунити. Цео низ важних упоришта одузето је Титовим бандама за ову последњу недељу дана.

То је чињеница уврђена и доказана. То не осећа нико, јаче и непосредније од Тита који трпи много јер види да се надувани ореол његовог маршалства све више цепа и ишчезава. Он осећа јаоке које му долазе са Титовим намерама и што је он рзбијен и одбачен. Он се данас мора да служи лажима да би на неки начин продужио живот и милост Англоамеричког савеза, који ће га помогати само дотле докле то буде потребно њиховим нечасним намерама.

Титови извештаји последњих дана указују на тежак положај у коме се он налази. Док с једне стране он даје оптимистичке изјаве дипломати Райтера, да би на тај начин задобио симпатије англоамеричких маса, дотле његови извештаји преко паризачке радио станице „Слободна Југославија“ посведочавају тежак положај банди и њихову потпуну неспособност за офанзиву.

У тим извештајима истиче се да се банде налазе у дефанзивној борби, а да се свагде на простору Херцеговине, Босне и Лике немачке трупе налазе у офанзиви. Најновија вест гласи да је Тито повукао своје банде из Србије што у ствари значи да је

Написао:
ДР. М. СПАЛАЈКОВИЋ

Италија Виктора Емануела носи највећи део одговорности за неудесу извршenu над Србима од пропasti Југославије. Под њеним злокобним утицајем низали су се грех за грехом, злочин за злочином. Врхунец је достигнут са Бадојловим издајничким чином.

Од тада настаје успон Тита и његових насиља с оне стране Дрине. Комунизам се шири, јер га Бадојло активно помаже. Систематско мрџавање Српства се наставља, стварајући најповољнији услов за извођење Титових борбених планова. Партизански чете нације су преко ноћи и Тито, хваљен и прослављан без престанка у Лондону, постајају са Бадојловим издајничким чином.

Срби нису ни италофоби ни англофили, више него и ове и оне, Срби презирју борбеног утицаја Српства се свирепости које Тито и партизани врше над српским народом. Кад говоре о великим народима, Срби се више не питају ко им је већи пријатељ, него ко им је мањи непријатељ, ко им је мање зла учинио. О великим народима Срби имају данас исто мишљење као некад о својој властели. То мишљење или осећање изражено је у оном болном крику срп-

ске народне поезије: »Великаши, проклети им душе!«

Али и ако је српски народ, у својој самоодбрани, био стално ометан, спутаван, приношен на жртву, он је ипак издржао више него што је могао сам себи веровати.

И то што је српски народ до

сад издржао то је била већ једна победа српског народног духа, морална победа, претеча војничке победе над Титовим безбожничким бандама и њиховим бездушним савезницима. Срби су у току последње три године доживели низ језивих догађаја.

Сваки од тих догађаја био је пракса најсировијим последицама које су погађале српски народ у само срце — Србију. Она је ипак до краја остало верна свима исконским законима свога националног бића. Шта то значи, показва се тек после рата.

Анархиски развој и рушилачки садашићи састављају Светског рата све више учарашује Србе у не-поколебљивој оданости своме национализму. Поред свега свог до-садашића мучеништва, српски народ се не подаје осећају стражнички чак ни при помисли да овај рат, у који је он безумно увучен, може у свом крајњем резултату значити за Српство тријумф Титовог зверског комунистичког јарака Стјанића пролетарске диктатуре.

Ни у том случају Срби се не би нашли у безизлазном положају. Они су још од Косова свесни да им увек остаје она највиша херојска одлука — смрт.

Србин се никад не би двојио: коме ће се приволети царству — небеском или сојетском. Зар светли примери витешке али одувек паћничке Црне Горе нису то и сад засведочили.

У тој моралној одлучности је извор српске националне снаге. Данас сви Срби тако осећају, чак и они који се по невољи налазе у Титовим редовима. Партизански олош је у главном састављен од Хрвата, муслимана, Италијана и других разнородних елемената, повезаних међу собом највишим инстинктивима. Тамо прати Срба и нема. И оно што их има, то су комунистички фанатици, поједини заблудели омладинци са прећашњег београдског универзитета.

У ранијим годинама Београд није водио рачуна о својој најзначајнијој дужности: да чува народ од комунистичког отрова, да га брани од разорних утицаја тутинске пропаганде, нарочито борбеног утицаја. Та грешна немарност узимала је све више маха после смрти Краља Александра. Сад се то свети.

Српским младим нараштајима треба стално уливати као идеју водиљу која им открива највиши смисаљ живота: да Србин треба да воли и брани свој народ као нешто највише што за њега по-

(Наставак на 2-ој страни)

ЗВЕЗДАКОЈА СЕ ГАСИ

избачен напоље и потпуно уништен.

У овоме сплету лажи и супротности, у намигивању и на једну и на другу страну, у удворишту Енглезима и Американцима и огледа се најнепосреднија слабост банди, које стоје пред ратом и губе веру чак и у Совјетски савез. Ухваћена су писма једног политичког комесара његовом другу из којих се види велико разочарење, промашеност и дограђајост. Из исказа заробљених партизана види се да они почињу сумњи у Совјетску победу што је до сада било код њих главна морална и психолошка подршка. Без обзира на неуморан обмањивачки рад политичких комесара бандитско људство се све више подаје распадајући и у борбама неналоживо прорећује. Борбени кадрови, пролетери, гину, а они су стварају ударна снага, која терорише пренудно одведену људство.

Тито постаје све мањи фактор. Али то не значи да је још увек да је потпуно ликвидиран. Против опасности коју он доноси безопасан и да треба веровати треба појачавати национални фронт, изграђивати националне борце, разбуђивати илеализам и плодотворно родољубље. У последњим борбама показало се да је национални дух јачи од комунистичког и да су национални борци свесни опасности која је била пред њима. Нарочито не треба заборављати да је Тито изразити спротив Србима чепријатељ и да је та нога једна од најважнијих код њега и код оних који га потпомажу. Ни у свом разговору са дописником Райтером он није пропустио прилику да тој изрази против Срба неда изрази потцењујући српске националне борце, а хвалећи усташе.

Српским младим нараштајима треба стално уливати као идеју водиљу која им открива највиши смисаљ живота: да Србин треба да воли и брани свој народ као нешто највише што за њега по-

„Српски народ“

ЗАШТО „ИНВАЗИЈА“?

Чаробњаци са острва у Атланском океану постали су већ све- ту одавно смешни са њиховим причама о инвазији европског континента. Сада почињу бити смешни у очима и њиховог на- рода, који просто искда нерве не знајући шта да мисли већ о триковима Черчилом са том инвазијом, која се на језику по- најља већ годинама. И заиста је све смешно и помало несхватаљи- во. Понајљући из дана у дан о својим инвазионим намерама, Енглези су просто натерали свога про- тивника да се за ту инвазију во- љнички припреми како треба. Пита- мо ми седа јави паметан свет, зар би једна зараћена страна откри- вала своје намере противнику и дала му времена да се за инва- зију добро спреми, ако су јој на- мере обзбиљне?

Ми смо помало војници али о- вај начин ратовања, који спрово- ди Черчил од самог почетка рата, искрено признајемо, не разу- мемо. Нама све изгледа да Енгле- ске лакријашки води овај рат, лармајући више него што је во- љничка снага допушта; далеко ви- ше него што обзбиљно мисли.

У свему томе она спроводи и своју политику чувајући животе својих грађана и то је себи по- ставила као главни задатак. Оту- да и њена тактика према малим земљама да их искористи као то- повску храну у овом рату, и да се лаћа и таквих метода које сра- моте једну културну нацију.

Ми мислимо да то Енглеска ради из два важна разлога. Прво она најбоље познаје своју слабу војничку вредност и за то избе- гава да своје војнике ангажује у каквом обзбиљном и великом сукобу. Становништво енглеског на- рода је релативно мало, док је на- талитет још гори. Ипак тај на- род од непуних четрдесет мили- ћина треба да држи у шаху туђе народе, чији број премашује не- колико стотина милиона и из чи- јих богатих поседа Енглеска цр- пи огромне користи и чини је нај- богатијом земљом на свету.

Отуда је она развила своје ваз- духопловство до те висине, да је отворено могла да уведе за ис- коришћавање тога ваздухоплов- ства и такве мере и методе које зграђавају остали културни и ху- мани свет. Због своје опште слá- бости у рату, Енглеска туче ци- вилно грађанство европских др- жава без обзира, биле оне у са- везу са Енглеском или противу ње, или су чак и само неутралне!

Друго, што је и најважније, Ен- глеска ни данас, у летој години ратовања не зна зашто се бије. Не зна из простог разлога што она сама није партнери Немачком Рајху, него је у савезу са Амери- ком и Совјетском републиком. Ови коалирци немају још никакав споразум о ратним циљевима, ко- је треба остварити после рата. То је Ахилова пета коалиција и зато код њих нема ни координи- ције у ратним акцијама, ни међу- собног поверења, ни искрене и довољне помоћи у снабдевању ратним материјалом и осталим ратним потребама.

Због такве тешке атмосфере међу коалирцима Енглеска прави невероватне мајоничарске три- кове, који су камуфлирани у бор-

би нерава, притиску и уцени на неутралне државе, немилосрдној и нехуманој борби помоћу авија- ције са неборачким становниш- твом градова и села Европе, као и у вашарској реклами са „инва- зијом“ у Европу и отварањем „другог фронта“, а да не говори- мо о оном шиш-машу код Каси- на и Нетуна у Италији што сра- моти част оружја Енглеске и А- мерике.

Хоћели или не бити инвазије, ми то незнамо, нити хоћемо о томе да мислимо, јер су нас то- лико дуго лагали и варали. Али ми одлично знајмо да је немачка војска спремља тајку одбрану у случају озбиљне инвазије, да би то била једна од највећих људ- ских кланица, коју је историја

света забележила. Можда и ту лежи разлог вечитог одлагања отварања другог фронта, јер би цена за његово остварење била сувише папрена.

Енглеска све то врло добро зна и за то се Черчил претворио у великог чаробњака, који би же- лео да смутњама, интригама и претњама олако дође до ратне одлуке, зашта би требало војни- чки положити животе два милио- на енглеских грађана. Дакле Чер- чил покушава да створи вештач- ко злато на лак начин, па ипак да има вредност правог злата. Ми у његове мајоничарске способно- сти не верујемо, а како ће се он и енглески народ провести виде- ћемо ускоро.

За нас Србе врло је важно да останемо хладнокрвни и присебни и да као таки сачекамо догађаје. Треба сачува- ти нефре за последњи моменат кад се исход рата припада крају, јер тада ће и најмучније бити.

Ми чак можемо да примишмо за готово Черчилово тврђење да ће инвазија ускоро уследити. У реду, чак је то и ред после толиких лажи енглеског чаробњака да је њега је- дном заиста загризе у ту јабуку. Али, ми Срби треба да смо свесни тога, да чак и успела инвазија није срштетак рата него отворена браша нових и најтежих војничких сукоба на копну, где је војници приоритет у вредности и ва- ляности на страни Немачког Рајха и његове оружане снаге.

Ако се и оствари инвазија, у моменту кад она отпочне, више је него сигурно, да ће енглески мајоничар подићи велику гала- му и причати приче из Хильаду и једне ноћи. Чувајмо се да таквим глупостима не наследамо, као што је то био случај одмах после бом- бардовања Београда, па се испо- ставило, да је све било обично лагање и пропагандистички изуми комунистичких и енглеских сим- патизера.

У огромним сударима великих војсака нема таквих могућности као што нам то туђинска пропа- ганда сервира, зато треба бити паметан и не поклањати никакву пажњу лажима, а са агентима и преносиоцима таквих лажи оштро поступити.

У миру, прибраности и стрпе- њу нама је једини спас. Победе се не постижу у рату галамом, вашарским рекламама, претњама

Стари ратник

Претседник владе
Милан Ђ. Недић
армиски ћенерал
ОБИЛАЗИ
ПОСТРАДАЛИ БЕОГРАД

СРБИЈА ПРЕ СВЕГА
И НАДА СВЕ

БОГ ЧУВА СРБИЈУ

(Наставак са 1ве стране)

стоји на овој земљи и да је у- право сви смисао његовог живо- та у тој дужности, јер у чувању и одржавању оних културних бла- га од неизмерне не само нацио- налне него и опште човечанске вредности, која су нам векови на- шег сјаја као и наших страдања завештали, налази се довољан разлог за сваког Србина да по- стоји и да брани свој опстанак. Зато не смемо клонути.

Садашњој нашој трagediji нема примера ни у нашој ни у општој повесници. Сва наша прошлост, а нарочито садашња избегличка

БАЛТИЧКА МЕТОДА

МОСИВА ДЕСЕТНУЈЕ ЧИТАВЕ НАРОДЕ

од Др Вилхелма Нопена

Док су Британци и Американци покушавали да убеде фински народ да може рачните на лојално поштовање свога суверенитета да стране Москву, ако би само положио оружје, сваком Финцу, који мисли, изазвало је пред очи што се додато само неколико година раније преко пута на обале финског залива у Естонији и даље у Летонији и Литванији.

Три балтичке земље са својих 165.000 km² и само 6 милиона је- ста-

МИТРОПОЛИТ ОД МИТРОСА О БОЉШЕВИЗМУ

Митрополит од Китроса, Константин примио је сарадника об- јашње обавештајне агенције и да- лио им интервју. На питање са- радника да ли грчки народ може да усвоји комунистичко учење, одговорио је црквени велико- сточник:

„Не! Комунизам значи заједничку имовину, а то не одговара грчком духу. Комунизам значи уништење вере, породице и културе, а Грцима су ове вредности драге и они ходе да их очувају неприкосновене. Уосталом у Грчкој нема велике разлике између појединачних класа, тако да не може бити говора о комунистичком народном слоју. Оваквога слоја нема. Има само појединачни комунисти, а то не из убеђења, него зато што комунизам значи за њих приближити у њиховом су- ќубу са законима народне заједнице“.

На питање, значи ли постављење Србија за патријархију Москвског промену у вејском уде- ћењу Сталина, одговорио је ми- трополит са ироничним осмејком:

„Ово је постављање комедија. Човек долуше може да се пре- образи у свом религиозном ста- ту. Али ово преобразење огледа се у његовим делима. Међутим је Сталјин остао исти као и до сад, што потврђују и његова дела. Ова комедија према томе не може преварити никог.“

новника доживеше су већ 1919. своја искуства са бољшевицима. У времену после тога покушава- ле су да одрже свој независни положај према Совјетској унији. 1934. године склопиле су Балти- ку унију, која је додуше прет- стављала само један споразум ла- бавог карактера.

Али поред свих пактова није се могло сумњати да ће Совјети првом приликом покушати да по- коре мале државе. Чим је Немачка, као је изабрала други светски рат, била везана походом на Поль- ску и одбраном на западу. Стадије је тада одмах искористио да ове три земље, које су већ тада на совјетским генералштаб-ним картама биле уцртане као де- лови Совјетске уније, присили на предају војних база.

Већ 25. септембра 1939. морала је Естонија да склопи уговор са Москвом по коме су Совјетима уступљене најважније луке. Угро- вору је дата форма „Пакта о са- рдјању међу једнакима“. Уговор са Литванијом од 11. октобра ко- вачно је установио: „Пријцип ненешања у унутрашње прилике поштује се с обе стране.“

Најпре то је добољно, иако се ускоро показало да су Совјети преко бачила предвиђена број- трупа и наступили изврчито као гостопади, тако да је ипак мо- гли избегти сукоби. Влада у Ков- ну, Ревалу и Риги трудаје су се међутим искрено да не дође до сукоба и овако су давале изра- зе и на својим заједничким бал- тичким засељенима. Догод се борба на западу више расплам- ла, држала се Москва по страни. Али, чим се поваз Француске по- чео да оптава, поставили су Совјети поплетком 1. јуна 1940. у Ков- ну хитне захтеве.

Шта се иза тога крило, уско- ро се показало, као је литванска министар претседник Меркис по- зван у Москву. Ту му је постављен краткорочни ултиматум. Са- државао је захтев да се литванска влада смести новообразоване по бољшевичким прописима, и слободан пролаз совјетским тру- пама у најважније центре у ци- ђу спречавања провокаторске активности против совјетских трупа.

14. јуна морала је Литванија попустити. Сазвана је једна вр- ста владе народног фронта под комунистичком контролом, прет- седник Сметана отишао је из зе- мље, а Совјети су запосели Ков- ну, Валну, Шаулен и Поневјес. На исти начин попларење су Летонија и Естонија.

17. јуна, кад је Француска морала да моли примије, ушли су совјетске трупе и у Ревал, Дор- пат, Ригу, Денабург, Митаву и Голдинген. Нове владе показале су иста обележја као и литванска.

Затим су следили злопласни „избори“, за које је била изне- шена сама једна комунистичка објављена листа „Савеза народног народа“. Тако је бољшевизира- ње владиној системи било сврше на чињеница. Већ 21. јула при- хватили су „парламент“ у Рев- алу, Риги и Ковну совјетску у-

(Наставак на 4-ој страни)

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одгово- ран за садржину листе: Вељи- бор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

Уредништво и Администра- ција: Престолонаследников трг бр. 43 у партер (Теразије).

ШТАМПАРИЈА „ЛУЧА“, Кра- љице Наталије 100. Тел. 21-772. Тромесечна претплата 48 динара шаље се преко „Пресек“, а. д. Влајковићева 8.

ИЗБЕЗУМЉЕНИ ТЕРОРИСТИ

Свака култура, да би се изградила и процвала, мора имати као основу извесну мисао о животу и свету, у коју људи верују као у непобитну истину. На тој истини изградију се пре свега морални и правни поредак, којима се регулишу односи мију појединачним, па и народима. Тако срећени односи омогућавају материјални напредак и благостање, што се све јединим именом назива цивилизација.

Кад осдаби вера у основну мисао на којој је једна култура изграђена, онда морални и правни поредак почињу да се љубљају, настају сукоби, што се каткада сршава катастрофом. Ово нарочито онда, ако се у поремећене односе умешају варвари споља.

Наша европска култура изграђена је на хришћанској мисли о Богу, свету и човеку, и на тој мисли засновани су и наша етика и наш правни поредак. У току последња два века, нарочито од француске револуције, појавила се на европском Западу сумња у истинитост те мисли, што је изазвало погрешку у моралним и правним односима како међу људима, тако и међу народима.

Ову европску погрешку и духовну разједињеност искршићују данас ваневропски народи, са циљем да сруше основе на којима је европска култура изграђена. Још у доба мира европски свет био је преплављен прнјачком музиком и игром, филмовима сумњиве уметничке и моралне вредности, пропагандом безбожничког марксизма, чиме се све ишло за тим да се Европа прво духовно обезоружа. У овоме се, на жалост, донекле и успедо.

Противници Европе у данашњем рату имају за циљ да европску мисао, европску културу и цивилизацију потпуно униште. Зато се руше европски градови и културни споменици, зато се убијају мирни грађани на дан највећег хришћанског празника, зато се не штеде ни земље које се сматрају савезничким. Свиме тиме хоће да се негира све што је европско.

Прошли светски рат вођен је, још у знаку европском. Онда су и војске на фронту престајале да пучају у данима великих хришћанских празника; цивилно становништво није нападано, ни убијано; прописи међународног права и конвенција поштовани су.

Кад се све напред речено има на уму, онда враћање пакета од стране наших у зајрођеништву онима који бомбардовањем наших градова убијају наше жене и децу претставља више него обичан протест. То је револт синаша једног хришћанског народа, који је устао у одбрану основне мисли европске, њене културе, њеног правног и моралног поретка.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

Мислили смо да 16. и 17. април претстављају врхунци ваздушног терора. Британо-америчанаца, или данас сматрамо да 18. мај превазилази све што се могло замислити, сем ако нам британо-америчански терористи не спремају још страшнији дојаз свога безумља. Одиста, то је безумље, јер како се другогајаче може назвати овако поступање са Београдом, ове крваве реке крви по београдским улицама, ове гомиле, не лешева, него унажајних људских удова, ови родитељи или деца, који избезумљени лутају београдским улицама, тражећи своје миље и драге испод рушевина.

Здрав разум људски зауставља се пред овим призором страве, смрти и пустоши, који надмашује дантеске визије пакла и у недоумици пита се да ли још постоји људска савест, да ли још има човечност у свету или све тоне у безумљу, из места човека опет се појављује горило, без свести и савести. Неми ужас, нутање, стид да има зверова у људском облику обузима, нас пред грозним зличином над човечанством и над српским народом, који су извршили Британо-американци.

18. мај потврђује у потпуности све изразитији терористички карактер бомбардовања Београда, који нико не може више оспорити, па га морају призвати и најзатрованији – англофили. Зар се може више правдати терор, кад се прво становништво једног отвореног града једне окупирале земље отера из центра на периферију, па се затим зајсипа смртоносним бомбама па периферија, где се склонило то становништво. Читаве улице са малим домовима вредним и радних људи не постоје више, и пустош место њих најбоље сведочи о терористичком безумљу. Хиљаде искиданих лешева, који као да никад нису били људска тета, откинуте главе, руке и ноге, које више из рушевина, тешко оптужује ове избезумљене терористе. А нигде ни сенке од „војних објеката“, који треба да оправдају злочин, коме нема равна у историји.

Мржња Британо-американца према европским народима а на посреду према српском народу сада је очигледна свакоме. Удруженни Енглези и Американци очевидно жеље материјалну пропаст Европе и њено биолошко истребљење и зато путем ваздушног терора претварају у прах и пепео Европу и уништавају животе Европљана. Под видом ратовања против Немачке са лицемерном лозинком „остолађаја“ европских народа Британо-Американци сршавају највећи посао XX века, ликвидацију Европе као е-

кономског и културног такмача ради успостављања превласти у свету Британо-Американца, да би почeo такозвани „амерички век“.

У другом реду долазе разлоги који произилазе из данашње ситуације у вези са „инвазијом“ и отварањем „другог фронта“. Међто да приме мушки и отвoren борбу, коју им нуде Немци, они покушавају ваздушним терором да изнуде одлуку да обезбеде себи победу проливајући невину европску крв место да лију своју крв.

Иако смо дубоко потресени и огорчени овим новим злочином Британо-Американца, апек мораје задржати хладну јаквност и хладно и мисле да гнапаљујемо чинијенице и да тражимо објашњења за ове догађаје. У пренадају истиче највећи спаѓач да се одупре овим терористичким методама и да установи по начине самога гласа. Гласијим жељама Британо-Американци оваквим безумљем ваздушним терором постизаву објут циљ. Месец, како они мисле, да окупе народе Европе под свом војством, међто да слабеју снагу Немачког Рајха и његових савезника, они напротив само доприносе јединству европског духа, приближавају европских народа, реализацији њихове солидарности, које се изражавају у стварању јединственог европског фронта за одбрану и борбу од нових Вачилла, који као некада хоће да унине европску културу и цивилизацију.

Та се појава опрежа код свијета европских народа, који су изложенi овим муктим и неправедним терористичким нападима Британо-Американца и нападима их да се све одлучује и потчињеје свршавају око Немачког Рајха, који витешћи позива на пријатеља да подели меглан са херојим умцима.

Тако смо са нашим поносом и нашим ћијаштвом моћи ћемо да покосимо кукавичлуку Британо-Американца, који беже од праве борбе прса у прса, лице у лице већ сакривени иза облака немилосрдно, насумице, без пла-

њим, место да води овакав срам и нечовечан рат противу необраћког становништва, противу жена и деце, који су већ вековима под заштитом Међународног ратног права и закона људске савести и човечности.

Код нас, код српског народа слични се процес дешава. И за овај месец дана у духовима могу се констатовати велике промене. Повој и друго бомбардовање Београда изазвало је тешка разочарања код многих, који су велике наде полагали у Британо-Американце. Остало је било нада да ће се грешка поправити и да у будуће неће се поновити овакав терор над Београдом. Али после 18. маја разочарање претvara се у најтежу осуду и најгорији револт. Може српског народа и нестati у овој истребитељској акцији али ће остати за све времена за будућа поколења његова оптужба противу великих и силенх сила овога света које су без скрупула и без савести чијаштавале његов живот доводећи у питање и сам његов опстанак.

Морамо стегнути срца и сноси си тојчики бес разарања великих и мојних, за које живот једног малог народа не представља никакву вредност и који су они готови мирно и хладно да жртвују ради постигнућа својих себичних империјалних циљева. Освајају нам да уздижућа чела храбро и присећају подносије тешака у жељу да са оружјем у руци ступе у европски фронт за одбрану живота и будућности Европе. Али тешко је замислити да ће у будуће иједан Енглез моћи да крохи ногом на тло Европе, чији народи сада коначно знају да су им Енглези и Американци заклети непријатељи. Као све велике ствари и јединство Европе, европска заједница ствара се данас из великог заједничког искушења, из крви и рушевина, који се дело избезумљених Британо-американских терориста.

„С.—Н.“

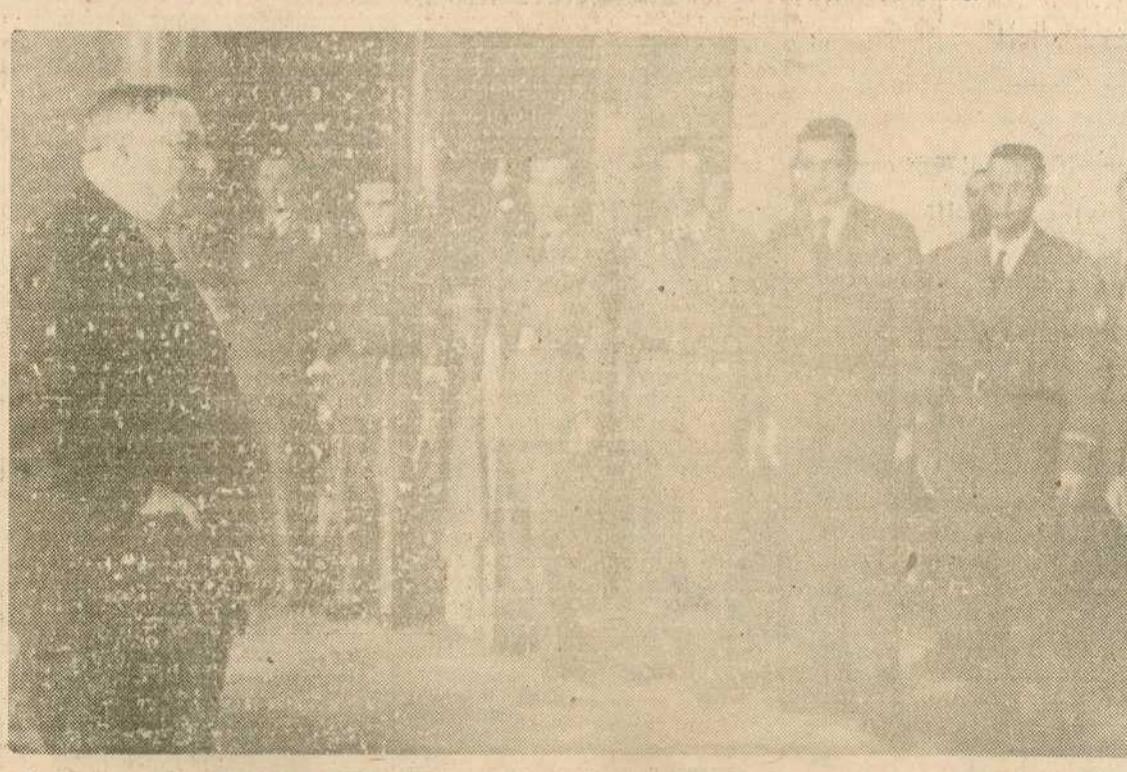
На вами је велики задатак, ви треба да га схватите, да будете први међу првима и најбољи међу најбољима. Само једна мисао има да вас руководи у вашем раду, а то је служби Отаџбине; морате бити фанатички националици, па да успете да постигнете спас српскога народа, а спас српскога народа мора да буде врховни закон за све Србе. Зато сви Срби треба да буду под једним барјаком, сви Срби у једној мисли сврстани.

То је пут српски, то је пут све тојсавски, ово што су наши стари створили, наши нареди и краљеви који су ишли тим путем. Когод је тај пут напустио тај је пропао, па зато и видите да је Београд овако порушен и да овако тешко живи. Да не би било тога ви сте позвани да будете наш спас, да са свијету страна најавите да поправите нашу једничку кућу, да направите нову Мајку Србију, да буде вар предна и поштена и без оних наших стариих грехова, без оних политичких и корупционашких грехова. Србин гдегод стигне и стane да му је светај образ; да свакоме може да погледа у очи, као што су наши стари радили и увек са поносом говорили: ЈА САМ СРБИН.

ПРИЗНАЊЕ ПОМОЋНИЦА НЕМАЧКОГ ЦРВЕНОГ КРСТА

Приликом терористичког напада 16. и 17. априла 1944. године биле су у акцији ради указивања прве помоћи тешко погођеном цивилном становништву и помоћнице опуномоћеника немачког Црвеног крста за Југославију.

Њихово залагање сада је изменјено осталог наишто на признање са српске стране и тиме што су две помоћнице које су се приликом указивања помоћи сасвим изванредно истакле својим неуморним и пожртвованим радом добиле лично писмо захвалности од Претседника Општине и управника полиције града Београда.

Председник Владе, одмах по повратку из Милтенберга, је примио старешине националне службе

СРПСКИ ДОБРОВОЉАЦ

Добровољаштво - израз наше народне душе

Добровољаштво није код нас новога датума; оно јестална појава у много страдалним часовима српскога народа. Према томе добровољаштво је израз наше народне душе, и увек долази да изражава у моментима народне трагедије, онда када се не може тражити регуларност, а конци закона попусте, а људима је потребно помоћи и спасити их. Наш познати поклич: „Ко је витез, ко је јунак!“ јесте позвив добровољцима. У тешким тренуцима, не обраћа се свакоме, него само витезовима и јунацима који су у стању заборавити све личне користи пред општим братским интересима.

Отуда је добровољаштво у суштини својој жртва, самопрегрење и витештво. Све три велике особине ујединене чине добровољца.

У књизи живота речено је да нема ништа веће, што човек може учинити, него ко живот свој даде у откуп за друге. Јер шта има човек веће у овом свету од живота и кад он свој живот даје драговољно ради већих идеала, он чини највећу жртву. Човеком у том моменту овладају надземаљске, надчуљне сile које га све више одбијају и одвајају од окоја „света варљивога.“ Зато је народни песник често избрајајући особине добровољаштва при позивању, изгласио и ово: „Који рану крије у дружини, да му за њу не сазна дружина.“ То је бојазан, да се мислећи на себе, на свој бол од ране, не скрене с пута којим се пошло, не створи забуна у дружини да не врши и хђе свогу дужност.

Кроз жртвовање иде се самопрегрењу. „Себ‘ прегорев највише се може.“ Херојство није уживање, него страдање. За хероје-добровољце не постоје ни власти, ни слости, ни почасти, него само високи циљ, за који се залажу. За њих као да није ништа резервисано од блага света овога, осим борби и тешкоћа. Они су страдалници на трновитом путу, али никад не ропћу на судбину и животне неугодности. А то је и логично: „Зар ће онай што живот свој преће брегава, истицати као циљ томе животу, јасније речено претпостављати материјалне ствари животу.“

У једној народној песми наш Марко Краљевић добија истовремено три позива од три личности: један га зове у сватове, други на кумство, трећи на војску. Он не зна када ће и пита мајку за савет. Мајка у кратким реченицама одговара да се у сватове иде од весеља, на кумство по закону а на војску од невоље „поћи сине, на цареву војску“. Марко

послуша савет и добровољно се одлучи за оно што је најтеже, где свакога момента глава о концу виси. И појам добровољаштва не може се разумети нити објаснити ако се не посматра кроз призму самопрегрења — са моћдрицања.

Појаву добровољаштва и назива невоља било једнога човека било целога народа. Наш народ из комплекса тешкоћа издваја оне, које може савладати само херој-

витеz и зове их „витешке невоље“. Није свака невоља витешка. Може и лопов и лажов бити у невољи, страдати због свог неморалног рада; но они никада неће иззвати сажаљење правога витезана на добровољно заузимање. Витеz за витешку невољу.

Зато право добровољаштво мора се окарактерисати као витештво. А витештво је највећи појам за јунаштво. Витеz испуњен љубав-

љу не само према људима, него и према природи. Наш Марко Краљевић спасава тиће соколиће од ватре и што је карактеристично, на крају те песме, народни песник констатује „спомиње се Краљевић Марко, као добар данак у години“.

Обични људи за своје услуге траже награде, да их људи славе и величају; док се витештво уздиже изнад тражења од људи признања, за своје подвиге. То јему

не дозвољава жртва, самопрегрење и идеал узет као циљ у животу.

Сваки dakле, добровољац, наоружан је са горње три особине, јасно наглашене и изражене: жртва, самопрегрење и витештво. Друкчије се не може замислiti личност добровољца, као што се не може замислiti сунце без светlosti, топлоте и зрака.

В. Влаховић

У СПОМЕН ЈУГА ЛАБУСА

Уместо некролога, преносимо посмртно слово главног уредника „Обнове“, Ратка В. Живадиновића, које је одржao на сахрани јуначког погинулог добровољачког командара, поручника Југа Лабуса, а које гласи:

Има једна кратка песма једног великог руског песника, која у слободном преводу гласи:

„Не, не говорите ми да је мртав: он живи!“

Иако је ваза сломљена: ружа још увек мириша; иако је жртвеник поломљен — оган још увек пламсе; иако су струне покидане: песма још увек звони!

Она ми непрестано долази на памет откако сам чуо за јуначку погибију нашеј Југе. И ето и сад када са његовим замним остатцима треба да се оправстим, иако

гледам утучена родитеља, супругу и другове, ја стално понављам у себи ове стихове и довикнуо бих вам свима из свога гласа:

„Не, не мислите да је мртав: он живи!“

Иако је ваза сломљена: ружа још увек мириша;

иако је жртвеник разбијен — оган још увек пламсе;

иако су струне покидане — песма још увек звони!

Јако има оних који су изван смрти и који и преко ње успевају да живе. Јако има оних у којима савежа веља и снага, љубав и радост су тако огромна да као најпресушни извори напајају на само покољења у коме су рођени, већ и она која за њима следују.

Така је и наш Југ: мирис, огањ и песма. Мирис најлепше младости, затрајајући веће, песма најтоплије љубави. И зар то може да умре? Зар метак може да уништи то све само у једном тренутку?

О зар би наш Југ који је тако

волео живот жртвовао све то, да би знао и веровао да све то ишчезава само у једном тренутку? Зар би ту тек распевану младост имао снаге да уништи, ако би веровао да је тад свему крај? Зар би своју превелику веру у земљу, у народ, у тебе учитељу наш, ставио и једног тренутка на коцку, када би веровао да је све ово крај? Зар би своју преобилну љубав за родитеље своје, за тебе драга Миро, за вас другови његови пресушио у једном једном тренутку, ако није осећао и он да

иако је ваза сломљена: ружа још увек цвета; иако је жртвеник разбијен: ватра још увек гори;

иако су струне покидане: песма још увек звони!

Он је знао да има мириса који вечно трају, да има ватре које вечно горе, да има песама које никада не престају.

Таква је песма Југ Лабус. Теква су песма стотине његових другова што падоше и што падају свакога часа. Такви су сви они Вели Орлови наши: вечни мириси, вечите ватре, вечите песама народа српског. Такав је и наш Југ Лабус.

Зато се ја и не опроштам од њега, иако би требало да му у

име нашег Претседника, у име старијих другова, у име своје кајем последње збогом. Али зар је могуће рећи последње збогом онога ко није мртав? Зар није скрнављење говорити оноге који

је захвалио његовом мирису, његовој ватри, његовој песми. Јер то је живот, ако је то живот, онда нема смрти. А је знат да је то живот, прави правцати живот. И зато не праштам се са Југом нашим, већ у име свих нас дозвијем:

Хвала ти и слава ти!

ПЕСМА ПОБЕДЕ НАШЕ

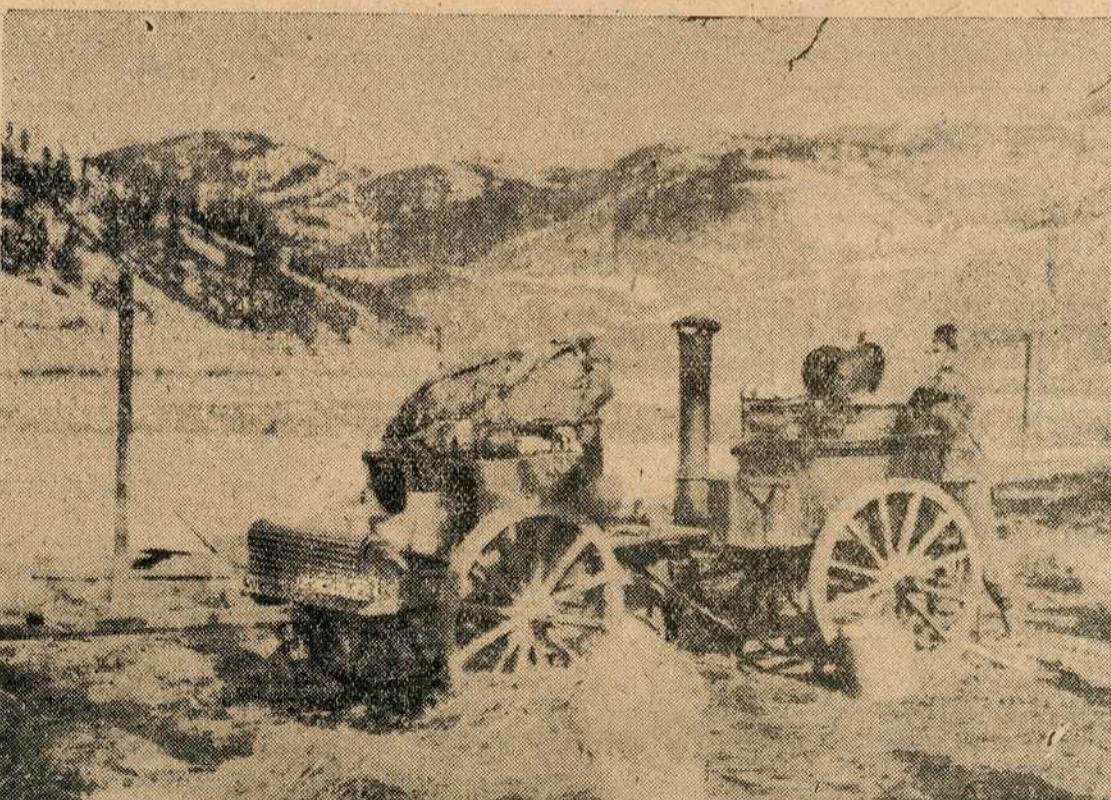
Сутра су Цвети, предвечерје Ускрса. Освећује се врбица, зеленило; носе и љубе младе, нове биљчице. А ми се налазимо на коти преко 1.000 метара високој, покривеној снегом од једног метра, док се недалеко од нас диже снежни бедем од преко осам

метара. Све почива дубоким зимским сном. Природа се одмарала, ћути, спава. Ко да је без живота, силе, снаге. А ми, српски добровољци лежимо на хладном снегу, чекамо, ратујемо, јуришамо, промрзавамо. Воде се битка за Србију по овим гребенима. Бацачи, топови, митраљези проламају пакленом паљбом ова немилосрдна сушраста и стрма, али нама ипак тако драга брда. Воде се очајничке борбе. Јуче и данас били су опасни окршаји. На живот и смрт. Ми смо ипак победили и заузели партизанске положаје. Годово брдо је наше.

Ништа нам не смета што гладни дочекујемо Цвети, а можда ће то бити и на Ускршње празнике. Не буни нас ни то што се нови живот још не јавља из природе. Ми костима својим стварајмо и учвршујемо други нови живот, бољи српски живот, живот срећнији и сношљивији, живот српскији и хришћанскији. Све нам је лако кад имамо овај узвишиени идеал пред собом. То нас надахнује за најчовечанска дела и подухвате. Све нам је подношљиво кад знамо шта значе наше жртве. Доћи ће пролеће после ових хладних зимских ноћи, то је сигурно. Исто тако доћиће и бољи дан српском народу због наших напора и жртава.

Јер, ево га дах пролећа је ту. Осћамо га душама својим. Иду

(Наставак на 6-ој страни)

Тамо доле, међу врлетним брдима, још и данас се велики и дубоки снегови. На слици: кувар је поране и спрема топло јутарњи оброк за своје другове

(Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

Прича без коментара

Било је то једне недеље по подне.

Тмурно и облачно време, натерало је савремено друштво да своје обично недељно-поподневско време, проведе између четири зида лепо меблиране собе. Као и увек, то је мешовито друштво, састављено од блазираних мушкараца и савремених „културних“ девојака. Поред песме и модерних шлагера, што тако је зиво паралано здраве и нормалне уши, сервиран је и бифе, састављен од модерних опојних пића: вискија, цина, коктела и осталих савремених напредњачких ћаконија.

Бесно намештена соба препуна младежи врала је као у паклу. Дувански дим и песма, помешани са тешким звукима модерних плоча, са неког старог и изнада грамофона, давали су општи тон целом савременом друштву. Као из даљине чуло се циукање неког „крвавог“ цеза, који се губио у грчевитим трзајима раздрагане младежи. Обучени наравно, у одела најмодернијега кроја, шивено онако како то савремено друштво захтева, личили су они на некакве пајаце, некакве лутке. Мушкараци са „олук“ панталонама и шнајдерским развијеним телима, вртили су се и ласкали тако наивно свомим другарицама, које су просто пливале од среће, поносећи се својом заводљивошћу. Оне, наравно, предњаче у свему. Њихова изнад колена сашивена хаљина, одаје савршено извајане облике тако дражесне ножице.

Таман су мислили да опет почну играти „Фоте“, кад као из даљине допре до њихових ушију, право тих па постепено све јачи и громкији глас неке песме, која је наравно заинтересовала и наше младе, савременим духом пројете хероје и њихове другарице. Слили да опет почну играти „Фоте“, кад као из даљине допре до њихових ушију, право тих па постепено све јачи и громкији глас неке песме, која је наравно заинтересовала и наше младе, савременим духом пројете хероје и њихове другарице.

Сви потрчаше на прозор, оставивши непопуштене цигаре и неиспијене чаше, које су на својим почетцима биле местимично обожјене црвеном ко крв бојом шминке.

Песма се сада већ јасно могла разумети. Била је то песма младих српских добровољаца, који су са песмом и смехом на уснама одлазили у борбу. Њихове сунре у униформе и препланула лица, нису се свидела нашим салонским херојима и њиховим другарицама. Одмах падоша на рачун српских добровољаца стражне погрде и нике кљајете. Једна девојка чак, у „оправданом“ бесу против „издајника и плаће-

ника“, отвори прозор и пљуну попут њиховог марша. Као награду за то добила је један пољубац више, за време „фоте“. Мала четица добровољаца то није могла да чује, ни да види, већ је заносно певала своје песме, песме одушевљеног родољубља и љубави према српском народу. Као страшан замор ушима салонских хероја и њихових другарица, долазили су завршни стихови добровољачке песме:

„...Па макар сви до последње га пали, Ми завет свет испунићемо тај.“

Један пропали монденчић, који је у својој оточности лично на папуцијског мачка, љутито „с правом“ заупи прозор не могавши да слуша глупости „плаћеника и издајника“.

Сви се вратише са прозора, морам признати мало снуждена лица. Али им то није ништа смештало да наставе започето ведро расположење. Баш напротив то им се мора оправити јер је изаша „културна и напредњачка“ младеж била стварно дубоко озлојеђена против „бедних реакционара“, који су још били толико дрски да с песмом на уснама прођу кроз улице престоничког града, и да тиме прекину безбрежно расположење наше добре децице. Један младић са црвеном машном опсова мајку свим реакционарима и десничарима овога света, наравно мислећи највише на „крваве фашисте“ добровољце. За тренутак прекинуто расположење заврши се и сви заборавивши на „псинге буржоазије“ похиташе, да уз песму и моћну „њупу“ проведу безбрежно преостало време.

Неки бесан цез уз страшно циукање и циукање црначких музичких тонова, раздрмао је нашу младеж и ова, са још више одушевљења бацила на играње неке „крваве“ модерне и блазиране монденске игре.

*
Кроз тешке и недогледне низине кроз величанствене лепоте наших српских крајева, тромо је пролазио један путнички воз. Сељаци који су радили по њивама поред пруге, прекидали су тренутно свој тежак и мукотрпан рад, гледајући у дугачку композицију, која се тромо и лено вукла, остављајући за собом дивна поља и златне питоме ливаде.

Из воза се чују жагор и разговор путника, који су у разговору и невезаном ћепетању растеривали тешку досаду путовања.

Из неких вагона чула се и весела песмица, док је из задњег вагончића бомбе одјекивала и громка песма. Била је то песма оних добровољаца, који су неколико сати пре, пошли кроз суморне улице престоничког гра-

да, певајући своје громке песме. У одушевљеном родољубивом заносу певали су они своју и скрену и пуњу љубави песму:

„Преко трија, преко стења
Сроме цију се близимо ми.
Снажним духом све се мења,
Зето ћемо и смрт сносити.“

Громки глас тако дивних звукова ширio се и тубио у недогледне даљине српских низина.

Воз је тромо и лено пролазио кроз дивне пределе наших крајева. Као сила и моћна снага ширила се из малог вагончића песма српских добровољаца, песма бола и песма љубави. Као страшан прокос поквареној садашњици и њеним носиоцима ширила се и одлазила добровољачка песма у небеске Божје висине висине лепота и вечних Истина. Била је то песма бола и песма љубави.

Добровољачки вагон лично је заиста на свет за себе, што је он стварно и био. Понашање српских добровољаца било је заиста врло чудновато, просто несхватљиво за денијаше друштво. Њихово презирање смрти у овом времену кукавичлuka, њихова сила љубав према људима и Отаџбини, просто је непојмљива за ово време себичног индивидуализма и егоизма. Њихов одлазак с песмом у крвави бој, њихов непресушни извор родољубивих тежњи и осећања, задивљавао је све и свакога.

Воз је постепено употребавао своју брзину приближивши се мзкој и неугледној станици. Мала четица српских добровољаца хитро и савршено у реду искочи из вагона, пошто се воз бејаше зауставио. Постројише се на брзу руку поред самога воза. Окојни свет и сељаци беху се окупили гледајући их, док је воз као и увек лагано и меланхолично излазио из поља и неугледне сеоске станице.

Паде команда „МИРНО“ и уз поклич „С НАМА ЈЕ БОГ“ чета се умири и у беспрекорном али неукрућеном маршу настави свој започети пут, пут ка месту где ће се бити тежак и кrvavи бој. Одјекну громко песма, а њени савршени звукови освајају долине и златна питома поља. Више се добровољци нису могли видети, само се још потмуло из даљине чула ведра и пуна љубави песма. Била је то песма бола и песма љубави.

Било је то једног суморног јесењег дана. Док је задњи сунчев румени зрак обасио величанствену природу својим топлим и миљим зрацима, на једном зеленом пропланку уз клокот ми грајеза и језиви звиждук подлих крошума, орната се песма новог живота, нових лепота, нових заноса и нових идеја...

Заиста? Овде не треба никакав коментар.

Т. М. С.

Око чесме, у раним јутарњим часовима...

(Фото: Васп. отсек СДК)

Пролећња јесма

Легије младости, без мача и страха,
Надахнута вером светосавског храма,
Воде свету борбу до последњег деха
За један нов живот без стида и срама.

К' што облак мајски благословом раси
Ова наша поља миризна и клајна,
Хита Војска Смене и на путу носи
Чекиње покољења кроз страмљења расна.

Геније је нашег одхранила вила
У мајини хладној на костратној струци,
Радост је стварања утеша нам била,
Ми смо увек сила у јуначкој музи.

Наш дух је прегнућа мора непрегледно,
Гробови отаца јунашту нес уче,
Смиса наша борба није ДАНАС бедно,
Ка светлом нас СУТРА славча прошлост вуче.

Чартину одлука с Касове смо брали,
Правицом смо ткали историју цељу,
А увек за већну истину смо знали:
Најстрашија смрт је смрт духа у телу.

Пред нама је Српство, родоносна њива
Крчена сабљама уз цик бојних труба,
То је драги алем камен што исплива
из херојске крви палих родољуба.

Падају и данас деца домаћине,
У жару дужности утапа се страдај,
Ах! Србин је к'о Бог диван када гине
На бранику својих освештаних праћа.

Не живи се само од хлеба и воде,
То насиљник свом ће најамнику дати,
Крв је одабраних постолје слободе
И ако пут борца незахвалност прати.

Кроз међаве страшна ових тмуфних дама
Орлови се бели у слави надлеђу,
Већ се распирује са њихових рана
Сјај новога доба које носи срећу.

Историју славе Војска Смене пише,
Из презира смрти победе се роје,
За Српство се моја је не бојим више,
Херојски ће народ следити хероја!

Филип Ј. Ђуковић

Песма победе наше

(Наставак са 5-те стране)
Ње и болови. Очи душе назирју
златно Божје сунце што ће нам
једнога дана засјати иза данашњих тмастих, тучносних облака.
Пролеће слободе, дан ваксрса и
обнове српскога народа је већ
видљив нашим духовним очима.
Зато и на снегу песма. Зато и у
смрти песма. Јер видимо последице:
из жргава наших рађа се
киљаде нових бораца. Семе обилате
плодове доноси. Долази ново доба — боле, лепше, осреће-
није, милије.

Природа својим током и делимија потврђује и осмишљава и оправдава нашу непоколебиву борбеност и веру.

Добровољци, птице — веснице српскога пролећа и ваксрса, то целим својим бићем осећају. Зато су радосни. Зато хероји. Зато дају надчовечанске жртве.

Живојив Рад. Првуловић

ње и болови. Очи душе назирју златно Божје сунце што ће нам једнога дана засјати иза данашњих тмастих, тучносних облака. Пролеће слободе, дан ваксрса и обнове српскога народа је већ видљив нашим духовним очима. Зато и на снегу песма. Зато и у смрти песма. Јер видимо последице: из жргава наших рађа се киљаде нових бораца. Семе обилате плодове доноси. Долази ново доба — боле, лепше, осреће-није, милије.

Природа својим током и делимија потврђује и осмишљава и оправдава нашу непоколебиву борбеност и веру.

Добровољци, птице — веснице српскога пролећа и ваксрса, то целим својим бићем осећају. Зато су радосни. Зато хероји. Зато дају надчовечанске жртве.

Ма да су Цвети и нигде цветка нема, птице, весници дивнога пролећа весело певају, радују се животу и онда кад се смрзавају. Из иструнулих стarih семенки клија хиљадама нових живота. Исто тако не збуњује нас натушеност нашег српског неба. Не смућују нас непријатељи. Не плаше жртве. Не колебају муке, пат-

„ТИ ПЛАВИШ, ЗОРО ЗЛАТНА!“...

Неприметно је прошле године минула стотогодишњица постанка једне лепе, врло осећајне „народне“ песме која се и данас још слуша са негдашњим заносом.

Песма се зове „Ти плавиш, зоро златна“.

Налазимо да није без занимљивости овом приликом, после 101 године како је песма штампана, да кажемо неку реч о њеном писцу и његовом животу, јер он заузима место у историји српске књижевности.

Творац песме „Ти плавиш, зоро златна“ јесте Василије Живковић, свештеник панчевачки. Он је рођен 1819. а умро у дубокој старости од седамдесет и две године.

Гимназију је учио у Сегедину, а правне науке студирао у Пешти и Пожуну, да би на крају завршио вршачку богословију и постао човек цркве.

Василије Живковић био је један од истакнутијих српских лиричара прошлог века. Своје песме штампао је у многим тадашњим часописима, а збирка му је угледала света тек после смрти. 1907. године. Уживао је глас једног од најбољих љубавних песника. Примери „прави песнички богови“, били су му Гете и Шилер. У своје време запажени су били Живковићеви преводи Гетеовог „Баука“ (Ерлкени) и Шилеровог „Гњурача“.

Од оригиналних песама Живковићевих многе је српски народ присвојио и певао их, као што данас пева „Ти плавиш, зоро златна“, чак и више. То су песме: „Оро кликће са висине. Радо иде Србин у војнике. Српске кћери чарнооке. Ничи, ничи, крине бели! и др. Био је оц песник „који је погађао и тако срећно изражавао осећање неколико поколења целог једног народа. У његовој поезији, сентименталној и романтичарској, карактеристична је била сва поезија половном прошлог века, владала је чисто вертеровска расплаканост.

„И то је често лепо и глатко казивано, као у песми „Ти плавиш, зоро златна“, песми опште, неодређене туге осетљивих душа оног времена, која се тада на све стране уз харфу певала“...

Оригинални назив песме „Ти плавиш, зоро златна“ гласи — „Љубопеван“. То је старији израз за појам „Песник љубави“ или „Љубавни песник“. Љубопевца је Живковић објавио 1842. године у пештанској српској књижевном листу „Скоротеч“. Тада је Живковић живео у Пешти као студент.

У оригиналу текст песме глазби:

Ти плавиш, зоро златна,
Твој сјајни блиста зрак:
Сви срећни тебе славе,
Ја љубим гроба мрак.

Ти плавиш, „Ето красна!“
Чује се света клик
Ја певац, суже лијућ,
Твој рујни кунем лик.

И бежим, — Куда? Не знам!
Усамљен тражим луг:
Покоја нигде немам:
Плач ми је ветар друг.

Данас је, у народним рукама,

разумљиво ова песма мало мо-

дернизована. Али, на срећу, маја.

Занимљиво је, на крају, рећи неку реч и о једном скроз романичарском љубавном доживљају песника-свештеника Живковића. Наме, у четрдесетим годинама својим, кад је већ био стекао реноме значајног песника, и кад је постао удовац, заљуби се страшно у једну жену. Овај љубавни занос држао је Живковића потпуно и дуго. Своје савременике скоро је скандализовао, јер ви

немачки Радно-научни институт Немачког фронта рада приредио је од 14 до 18 марта о. г. прву међународну конференцију у лечилишту Салцбурну, која има да претставља тип међународног долира за развијање у будућности снага свих народа у борби за један бољи социјални поредак.

Овде се не ради, као некада у Женеви, на томе да се створе

борба постала је принцип, поглед на свет. Али тиме су уништени корени културе, за чије су се подизање и одржавање народи Европе вековима борили и трпели.

Ујасна фанфара марксистичке класне борбе надајевала је читаво једно столеће све покушаје једног националног социјализма.

Она је групала народе све дубље у пропаст. У том дивљем паклу класне борбе пропали су сви покушаји, које су предузимали увиђавни политичари да би избегли социјалну катастрофу, која се неумитно приближавала — ка катастрофи, која би била равна слому европске културе.

СХВАТАЊЕ НЕМАЧКОГ НАЦИОНАЛСОЦИЈАЛИЗМА

„Ми, немачки националсоцијалисти, вели часопис Радно-научног института, сматрамо да социјална политика није ту зато да државним путем организује давање милостије и да се она не може ограничити на то да помаже убоге и невољне. Под социјалном политиком подразумевамо ми све оне моралне принципе, које један народ признаје како би животу својих припадника дао облик достојанства и разума.

Социјална политика је за нас оживотворење идјеног света националног социјализма чији се смисао састоји у томе да се сваком супарнику законским пу-

тим обезбеди место у заједници које му припада према његовом знању и умењу. Да би се тај циљ остварио социјализам међу начелима наше политичке слике света стоји на највишем месту.

Сва сазнања људског духа и све могућности технике подједнако су добре за остварење тога циља.“

Чврсти социјални поредак свих народа европског културног круга, вели даље часопис, је наш ратни циљ, који стоји изнад свих расматрања територијалне и империјалистичке природе.“

Такав утврђени социјални поредак може да настане само онда, када се у сваком народу роди из његових сопствених унутрашњих снага.

Исто тако као што су различити народи Европе, исто ће тако бити различите форме социјалног живота у Европи. Разуме се да ће упркос ове разноликости сви ти облици имати и заједничких страна, али ће се оне налазити мање у техници, а више у култури.

Спољни облици нису важни, само ако постоји сагласност у битним циљевима, а у овом случају тај циљ гласи: Заједница европских народа у духу узјамног другарства и свестране утакмице за највеће успехе. А заједница истовремено значи и социјални мир.

„ХИЉАДУ ГОДИНА ЈЕДНОГ НАРОДА“

Интересантна научно-историска открића једног Немца о нашој средњевековној историји —

Нашој јавности није непознато име инжењера Роберта Вегеа. Одавно се он налази у нашој средини као јавни радник који је све своје способности ставио већ дуги низ година на расположење српског народа. Оснивач београдске Радиостанице, инжењер Роберт Веге није се зауставио само на материјалном подизању српског народа, већ је, заволевши ову земљу, њене обичаје и традиције, приступио једном најозбиљнијем послу, који је од нарочите важности за српски народ, баш у овим моментима: испитивању српске националне историје.

Већ 1928. године он је написао познати драмски епос „Немањићи“, који се састоји од четири дела: Стеван Немања — велики жупан Србије. Два Краља — Урош и Милутин. Цар Душан и Силни. Кнез Лазар — Косово Поље. И на концу тог епоса налазе се два кратка епилога, од којих први нам објашњава 1804. годину — Караборјев устанак, а други 1912. годину — Косово Поље. Ова књига штампана на немачком језику, врло лепо је примљена у Немачкој и од страдале научне критике, и од немачке јавности. Колико корист представља тај епос о српској историји за нас Србе је непроцењиво. Јер преко те књиге немачка јавност је преко једног од својих угледних радника била упозната готвом са најблијем прошлешћем и историјским збивањима на овом врло важном делу Југословије.

Заслуга дискусије вођене у Салцбурну је у томе, што је овом сазнању на европској основи помогла да оствари своју прву манифестију.

СМISAO ДАНАШЊЕГ РАТА

Пропраћајући конференцију у Салцбурну своим коментаром часопис немачког Радно-научног института „Нови интернационални преглед“, рада констатује, да овај рад има за европске народе други смисао него сви ратови у току много векова. Он се не води само за просторе и границе, већ на првом mestu за питања чија ће начела у будућности владати социјалним животом народа западног културног круга. Људски дух нашао је сретавајући и начина да стави у своју службу природне снаге.

Али сви напретци духа и усавршавање материје донели су људима мало среће. Већина народа постала је истине већа и богатија, али не срећнија.

Руку под руку са техничким напретком појавили су се социјални заплети, којима такође нема равних у историји. Класна

общија. Сам писац нам то објашњава зашто је у једном научном делу ствари и те ствари:

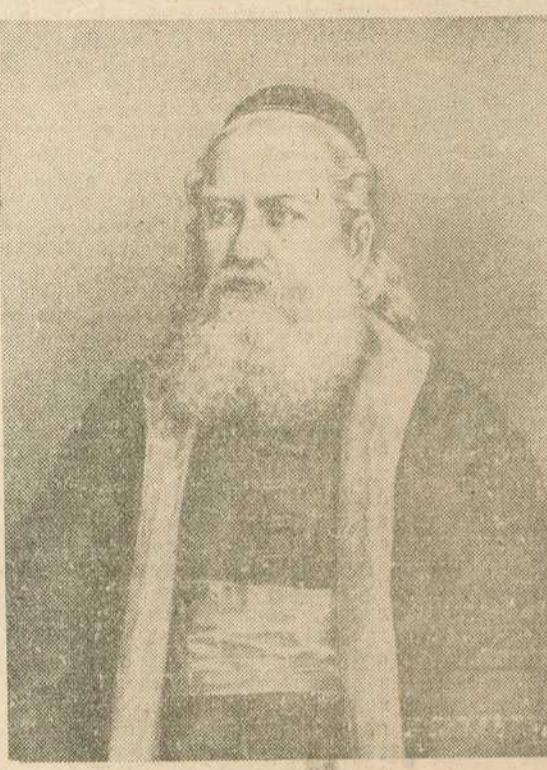
„Сматрам да историја српског народа нису само датуми, догађаји и крајеви, већ да би она била потпуна и разумљива; изјучито они испреплетани историски догађаји, мораја сам да уметнем саставни део српског народног живота, легенде, народну песму и обичаје.“

При концу дела „Хиљаду година једног народа“ инжењер Веге се нарочито зауставио на личности Блаженопочившег Краља Александра. Иако је имао врло мало времена да би могао даонети критички суд једног страног научника о нашем Блаженопочивом Краљу, он је најопољим али и објективним речима донео суд о Краљу Александру као једном од највећих наших краљева и по свомим делима и замислима. Сам писац признао ћем је своје лично дубоко поштовање које гаји према том великом Краљу.

Студирајући нашу историју, она значајни културни радник дошао је до неколико важних констатација о српском народном животу. Он је уочио кроз призму историје да је стуб наше народног живота светосавље православне цркве, традиција и народна песма. Нарочито наглашава после светосавља мој традиције, за коју каже да је она оправдана што, иако је 1389. године српска држава пропала, 1804. године српски народ је још увек постојао.

Ово последње велико научно дело инжењера Вегеа, које се још у манускрипту налази, претставља двоструку корист по српском народу, јер се потребног објектарног упознавања кроз историју која ће нам много помоћи и у данишњој ситуацији, је за будуће близакавање и упознавање нашег и немачког народа, исто толико дело „Хиљаду година једног народа“ обогаћује нашу науку историје српског народа.

П. М.

ПРОТА ВАСА ЖИВКОВИЋ

ште није, као раније, певао „идејно“, у старијем смислу речи, већ је сада кроз своје стихове величао „светињу страсти“. Јављавајући профану, земаљску. Нијакви обзирни, никакве квалитетне моралне, друштвене обзире нису му били препрека. Своју

међународни рецепти према којима радничка класа треба да учествује у доприносима капиталистичке привреде. Из овог узимајући испитивања има да пронађе жељу за коначно довођење народа у оно стање социјалног спокојства, за којим теже откапа постоји социјално питање. Целокупна данашња збивања имају свој коначни смисао баш у томе да се учини крај трајног социјалног несигурности и да се она замени сталним поретком благостања, задовољства и безбедности. Путеви ка том општем циљу: стварног социјализма могу да буду различити, али о њију самим не могу да постоје разлике у мишљењу.

Научне тезе, о којима се расправљало у Салцбурну документале су судбоносност нашег времена боље него ли велике политичке демонстрације. Данашња социјална политика Европе уздиже се изнад добровољног доминантног принципа модерне државне вештине. Она тиме преузима на себе одговорност за судбину народа, која далеко прелази видокруг раније добровољне милостије.

Заслуга дискусије вођене у Салцбурну је у томе, што је овом сазнању на европској основи помогла да оствари своју прву манифестију.

СМISAO ДАНАШЊЕГ РАТА

Пропраћајући конференцију у Салцбурну своим коментаром часопис немачког Радно-научног института „Нови интернационални преглед“, рада констатује, да овај рад има за европске народе други смисао него сви ратови у току много векова. Он се не води само за просторе и границе, већ на првом mestu за питања чија ће начела у будућности владати социјалним животом народа западног културног круга. Људски дух нашао је сретавајући и начина да стави у своју службу природне снаге.

Али сви напретци духа и усавршавање материје донели су људима мало среће. Већина народа постала је истине већа и богатија, али не срећнија.

Руку под руку са техничким напретком појавили су се социјални заплети, којима такође нема равних у историји. Класна

6, земља моја!

О, земља моја, хранитељко плодна!
Ти си узвишина изнад свега —

Почев од потока па до брега,
Планине, ливаде и поља родна.

Кад се пробудиши испод снега,
И над тобом одјекне песма орна,
А за плугом крене снага одморна,<br

Србија XVI века у очима немачког путописца Ханса Дерншвама

После дугог чекања, најзад је 1923 године објављен занимљив путопис Ханса Дерншвама, под ватписом: „Hans Dernschwam Taferbuch einer Reise nach Konstantinopel und Kleinasiens (1553—1555). (Franz Babinger, München und Leipzig, 1923)“.

Рукописи тога старог путописа одавно су већ били познати, па су се понеки научници чак њима и користили. Тако су, од познатијих писаца, још Леополд фон Ранке, а преко њега и Јозеф фон Хамер имали при руци неке исписе из тих рукописа и употребили их у своим историјским делима. Неколико места навео је и Константин Јиречек у својој расправи: „Die Heezstrasse von Belgrad nach Constantinopel (Prag, 1877)“.

Не може се свакако рећи, да је досад било оскудице у путописима из 16 века. Исто тако није недостајало ни поузданних података за упознавање догађаја, који су испунили историју Валканског полуострва у 16 веку. Али поред свега тога, ипак досад објављена и приступачна грађа није могла бити довољна да оптру и осветли све стране живота и рада нашег народа у прво доба после изумирања последње генерације, дођене у нашеј слободним државама. Тим пре мора се истаћи објављивање једног путописа, који великим обиљем грађе надмашује већину досада изданих историјских извора уопште, а путописа посебно. Ово се без претеривања може рећи за путопис Ханса Дерншвама. Што је при том још важније, овај путопис садржи и потлатке за свестранije и дубље испитивање баш оних културних прилика, под којима се је наш народ напрезао и злопatio да садржи свој живот, и које су досад биле најмање познате.

22. јуна 1553 године кренуо је Ханс Дерншвам са својим друштвом из Беча на пут у Цариград. Уз пут је било задржавања у разним местима, од којих су најзначајнија у Будиму, где су били примијени код Туѓан-паше, и у Цариграду, где их је примио и сам султан Сулејман Сјајни. Међутим, Ханс Дерншвам са својим друштвом, судећи по дугим описима, задржавао се је доста и у већим местима наше земље. Нарочито у Нишу, Смедереву и Београду...

ОПИС НИША И ЊЕГОВЕ ОКОЛИНЕ

У Ниш Ханс Дерншвам стигао је 6 августа 1553 године. Описујући саму варош и његову околну, он каже:

„Ниш је, изгледа, некад био велика варош. Лежи на пријатном месту, а у близини има високу голу брду. Предео је као у Ердељу, има мало равне земље, а затим су узвишице и брежуљци, који су изгледа раније сви били плодни, пошто су се на неким местима још могле познати њиве и виногради. Али у близини је све било пусто и заравло. На крају вароши противе река Нишава. Изгледа да је велика и дубока за време када се по планинама крви снег или када пада киша. Преко ње води један дрвени мост, доста широк и добар. Покрај реке на крају вароши је једно лепо купатило, у које један велики точак дике и тера воду из Нишаве. Варош нема више ни једног зида, а изгледа да ни у раније доба није била утврђена онако како су утврђене сличне вароши у другим земљама.“

Ханс Дерншвам није се задржао само на опису Ниша и његове окolini, већ говори и о њиховом становништву, за које каже:

„У пределу од Клисуре до Ниша говори се српски или in Sklavenska lingua. Мушкарци се nose на сиромашки сељачки начин, обучени у простију тканину, са опацима и шиљатим сурим шап-

кама или клобуцима. Жене nose, како је обичај код Срба, кошуље, чије су огрлице, поса и рукави извезени вуненим концем у много боја. На главама имају по криваче или превезе. Девојке иду све гологлаве са чудним кикама уплетеним у коси, једна преко друге. У овом крају жене и девојке nose и ниже од најкита, од бакра а понегде и од сребра, и вазне стаклене ћинђуве у много боја.“

Цео предео даље од Ниша је сте Србија, а житељи се зову Срби. Већа им је грчке исповеди, са свима црквенима. Али се њихове цркве најчешће могле видети нигде више. Зову се хришћанима и поштују хришћане. Кад се дође у неко село, свака њихова кућа је била ограђена платом, који је био обмазан блатом, и само толико висока, да се један човек једва могао увучи и исправити, и да су у њој једва њих 3—4 могли имати простора. Као хлеб су им служиле погаче.“

ПОСЕТА СМЕДЕРЕВУ

Смедерево је Ханс Дерншвам са својим друштвом посетио приликом повратка из Цариграда, 24. јула 1555 године. И овом приликом он се највише задржава на самом опису вароши, па каже:

„Смедерево лежи на једном брежуљку крај једног рукавца Дунава саграђено доле до самог Дунава и обрађено зидовима. Према Дунаву има пет окружних кула и једну капију ка реци; према вароши 10 окрњених кула, међу њима 3 веће за одбрану топовима са много зубаца, а по средини капија. Зидови су високи, уз њих слободан простор између спољне ограде и унутрашњег градског зида, у коме је стајао топ, а поред зидова обзидан јасрак, не широк. Кад Дунав надаје, испуне се и јасрак. Стране најчешће пуштали да улазе; унутра није било никаквих грађевина, ни замака ни кућа, изузимајући само дрвене колибе од блата и продајнице. Изнутра је у граду калдрмисано дрвеним талпама.“

У свом даљем опису, Ханс Дерншвам напомиње да су у Смедереву нашли доброг и јефтињог вина и то крчаг за 3 и по аспре, док су исту количину у Малој Азији плаћали по 30 или 35 аспри, и да су четири хлебца добијали за једну аспру; а исто тако по веома јевтиној цени и место, воће и диње. Београд се је најмање допао немачком путописцу.

У првом даљем опису, Ханс Дерншвам напомиње да су у Смедереву нашли доброг и јефтињог вина и то крчаг за 3 и по аспре, док су исту количину у Малој Азији плаћали по 30 или 35 аспри, и да су четири хлебца добијали за једну аспру; а исто тако по веома јевтиној цени и место, воће и диње. Београд се је најмање допао немачком путописцу.

25. јула 1555 године стигао је Ханс Дерншвам са својим друштвом у Београд. Предео кроз који су прошли у непосредној близини самог града, према рецима путописца, био је леп и раван, али зарастао као праша пустинја у све само храстово цбуње и шуме, те је због тога био несигуран за пролаз. У Београду Ханс Дерншвам и његово друштво преноћили су у једном новом каравансарају близу султановог слагалишта хране“, које је било обрађено прилично високим зидом, у дужини око 450 корака и преко 50 корака у ширини и које је имало 2 подуже куће на обеима странама, покривене шиндром“.

„У Београду смо, — каже Ханс Дерншвам, — имали у изобиљу добрих риба, особито великих и јефтињих шарана. Врло велике шаране, који у Бечу стају 1/2 златне форинте (око 28 аспри), овде плаћамо по 5 аспри, па и 3 и 2 аспре. Само једног шарана, куваног у соли, јели смо нас четворица 2 дана. И вино смо у Београду имали у изобиљу. Хлеб је такође био јефтин, 4 хлеба за једну аспру.“

„Колико је, — продолжује међутим, путописац, Ханс Дерншвам, — Београд славан, толико је и вјав. Пре свега, град и је Брејеска варош леже на једном

брегу поред Саве, која је првично широка и тече тихо. Затим је варош до саме реке, озго до доле опасана зидовима и кула- ма, не баш особито чврстим. Иначе је сав био од дрвета и блате. Град је на висини имао своје сопствене куле и бране за одбрану топовима по старом начину, између осталих и једну четворокутну кулу, звану Небесе, што значи „не бој се“. Са речне стране, у четворокуту биле су куле и колико се могло видети, према Сави није било никаквог јарка. Али према цариградској страни било је јарака много, око 8 кула, а испод њих предграђе. Ту је становала између сав гад. У горњу варош нију су пуштали никога, а у град нију због због тога што није било тако чврст како се причало... Са све четири стране могао се гаћати...“

У даљем описивању Београда, Ханс Дерншвам се зајржава на могућностима његовог заузимања.

*

Пред описа Ниша, Смедерева и Београда, дао је Ханс Дерншвам описе и многих наших других мањих вароши и села, као што су Јагодина, Гроцка и др. Али, ови описи су мање значајни, јер садрже у себи све оно што је главно и карактеристично у изнетим описима горе наведених градова.

Н. Радуловић

Ако се осврнем на свој дуго- годишњи рад на пољу филмске уметности, онда видим да је у томе целом раду било плана, која за цело време мога стварања нисам био свестан. Ја сам увек био убеђења, да филм мора да изиђе из оквира чисто збевног карактера и да је њему одређена много већа дужност у културном животу човечанства. Као сам по први пут ушао у филмски атеље, у њему је врвело од конвенционалних фигура, које сам познавао из стотине позоришних комада. Моја прва посмена је била: овакве шаблонске

личности несмеш да играш; твоје креације на екрану морају да буду живе личности људи, карактери, у које се верује. Ако уопште имам неке уметничке способности, то ће се видети на филму.

Ма како то све звучало једноставно, ипак су то у оно доба били револуционарни погледи. Јер ови погледи су другим речима захтевали, да се са убијачацахима захтевају, да се са јубиланским сикејама и такозваним „шала“ пређе на праве личности од крви и меса. Данас могу да кажем, да сам не једном нашао на људе који су на све то слегнули раменима као да се чуде како човек уопште може филму да узме озбиљно.

Али такав је био пут којим је изашао немачки филм. Ако данас посматрамо данашње стварање немачког филма, ми ћemo видети тежњу, да се што даље побегнем од шаблона и да се на филмском платну даду људи и њихови карактери. Уместо јевти не збаве филму су дате и проблеми који све људе интересују. Данас у центру филмског стварања стоји оно што сам ја увек сматрао као мој највећи и најлепши задатак: приказивање личности. Ако је према највећем немачком песнику Гетеу, највећа срећа људи његова индивидуалност, онда сам се ја за њу поштено борио. Ја никад мислио на то да створим примере у школском смислу речи, већ да створим убедљиве личности. У овоме смислу је и мој Хенрих VIII јака личност. Уколико је шаренији и разноврснији, уколико комилкованији карактери, утолико су ми били милини. Понео сам са краљевима и владарима, затим кога научник, професор Кох, у Ом Кригеру, као прости, самоуверени сељак, који своју историјску улогу спроводи и гројку и цилиндру, да би у последње време дао личност јевтилог индустријалца. Такав је био и пут немачког филма: скретање са јаке спољашњости и скретање ка коренима духовне снаге.

Свака личност захтева да буде мерена дугом мјером. Оне не могу да буду имитирани, али сваки гледалац може да их проживи. То проживљавање је смештам као једну од важних вспомитних дужности филма. Тиме се код људи бudi смисао за знација човека, они се управљају ка величим историјским циљевима, укватко, од истински великих зрачија једног осећаја потрођивања живота, који значи обогаћење за свакога који их проживи.

Као једна тако велика личност хтес бих да видим и мога Ом Кригеру. То је једна болова судбина, иако тој снажној личности не недостаје хумор, без које није јака велика личност. Али и у самој тргичној пропasti тога човека, лежи величина, која јакује усправљајућима и храбри га.

То је пут немачког филма, као што је то био мой пут и пут свих уметника, који су радили на подизању ове, нове врсте уметности. Оно што је почело као јевтина забава, завршило је као уметничка форма, којој није битно забава већ карактер. Ја могу гордо да кажем, да је немачки филм био тај који је све указао из све могућности сел ме уметности.

Да се разумемо: филм се не мора потпуно подвргнути овим идејним захтевима великог стила. Забавни или има такође право на живот, он има чак једну неопходну социјалну функцију. Ја редо играм у филмским комедијама као што би то били уметнички учиниоци. Али и забавни филм мора да се подвргне општим захтевима, да анапести шаблоне и да на платно изнесе истинске карактере. Све то није тешко лако и ондје који у животу тражи најмањи отпор, тај нема шта да тражи у области уметности.

Написао Јемил Јанигс

ЕМИЛ ЈАНИГС

(Фото: Т. Ђ.)

Позориште удружења глумаца обновило рад

Осталајући доследна плану рада, који је постављен отварањем Позоришта Удружења глумаца, управа тога Позоришта опет је по сле бомбардовања Београда од 16. и 17. априла, пришла истом, односно 18. априла, на сцену да се опет стављају јаке позоришне драме. Одмах после бомбардовања био је стављен на сцену лак т.з. „шарени програм“. Да би се ипак учинио један прелаз ка правом позоришном репортарију. Управа је намерно да овај „шарени“ програм постепено сузи, а на сцену да се опет стављају драме позоришне ствари.

У првом оваком изменљеном или прелазном програму биће приказана комедија Властаја Д. Алексијевића „Узбуна“. Комад има савремен значај, поред општег забавног, тај је сав у њему антагониста „Сопског патоља“ и „Карловачки Ђак“. Улазећи у анализу духа једног времена.

Враћање позоришта Удружења глумаца на прави пут глуме, затим његово вредно настојање да се подигне дух нашег народа, закључује пажњу и сваку похвалу.

Ко је би

ОМЛАДИНСКИ СТУПЦИ

Сама слога Србина спасава

Израз „сама слога Србина спасава“, је чист српски појам. То је управо једна врста симболичке, српске народне филозофије, а она је таква, јер је поникла из живота и рада српског народа у прошлости.

Мудро изражена народна филозофија у ове четири значајне речи, дошла је као логична последица међусобног трвења и неслоге у заједничком животу и раду српског народа.

Таквих неслога и трвења било је много и непрекидно тако да су се оне протезале кроз читав ток наше историје, почев од образовања првих српских држава, па све до данас.

Ако прегледамо странице наше историје, одмах ћемо се уверити да садржина насловних речи о говара у пуној мери ондашњем духу, менталитету и стварном животу и раду српског народа у прошлости. Са друге пак, стране, уверићемо се још и о томе да смишљају и значај ових историјских и судбоносних речи, налажују српском народу потребу његовог сложног рада и живота у будућности.

И заиста, оваква дубока народна филозофија, била је заснована на здравом схватању и ведром народном духу. Али, на општу жалост, ни слога ни сложан рад, нису кроз читав ток наше историје, долазили до снажног изражая, сем у једном случају, који ћемо доцније изложити. Они нису долазили до снажног изражая чак ни бида, как је било најпотребније и по сваку цену одржати величину духа и снагу српског народа.

Ради тога, српски народ је вр-

ло често падао у многа тешка искушења и страдања и из тога је стања излазио једино Божијим провиђењем и његовом милостију.

Историја нам наша говори, да је српски народ падао у тешка искушења и страдања, услед не-прекидних борби српских владара и великаша, који су један од других отимали престоле.

Таква лична ангажовања ондашњих српских владара и великаша, која су они предузимали ради свога сопственог престижа, остављала су дубоке и танке отиске у животу српског народа и доводили га до тешких подвига и међусобних крвавих борби.

Како се пред историјом и свима будућим генерацијама, може оправдати поступак Краља Драгутина о насиљном забацивању свога оца са престола? Свакако да се овакав поступак ничим не може оправдати па ма какви га разлоги на такав поступак извеле, јер су њиме погажена основна начела поштовања свога родитеља.

Може ли се и чиме објаснити и пред истопијем правдати неслога између два рођена брата, Милутине и сремског Краља Драгутина, чија је неслога на крају довела српски народ до проливања братске крви?

А шта да мислимо и да кажемо с Стеваном, зетском владару, који је устao против свога оца Краља Милутина? А шта, опет, да кажемо о поступку оца пре-ма сину? Зад се свако српско срце не би ожалостило и горко заплакало, кад би сазнало да је отац свом рођеном сину, после

угушења буне у Зети, одузeo вид и таквом та тешком, управо најтежом казном казнио ради тога, што је дигао буну против њега!

Таквих и сличних примера у животу и раду српског народа, има много у нашој историји и они нам дају пуно доказа о томе, да су главне сметње за нормални развој ондашњих српских држава и напредак српског народа, биле неслоге и многобройни и недовољно промишљени поступци наших владара и великаша. Због тога је наша историја пун туге, бола и пуна жељести.

Привидна, али кратковремена слога код српског народа, била је спроведена у великом Душановом царству. Овај знаменити српски владаљац, даје би завео рад и учврстио своју велику и пространу државу, издао је свој чврти закон.

Опредбама овог закона, повед осталих случајева, подвргао је тешким казнама и све оне, који су ради својих личних интереса, амбиција и свог престижа, рушили мир и поредак и из тај начин спречавали консолидацију његове простране државе.

Али и поред свега тога, ни ова велика српска држава, није могла да преживи свога творца, јер се одмах после његове смрти, распала на више од десет области, у којима су тадашњи великаши постали независни од слабог Душановог сина цар Уроша.

Косовска битка и ако је кратко тргала, дала је небројено примера о храбrosti и јунаштву из

ондашњих редова српског народа.

Али, из циклуса народних цесама о косовској битци и српским јунацима, сазнајемо да ни тада код српских великаша и војвода, није било слоге, те је ради тога цар Лазар био принуђен да их, поред других средстава, позива и кљетвом у боја Косово.

Неслагу код српског народа запажамо и за време кнеза Милана и Карађорђа.

Извели смо ово неколико података и историјских чињеница ради тога, што се из њих јасно запажа, да се српске државе у прошлости, нису могле ни одржати ни консолидовати због неслоге.

Главни, дакле, узрок томе, као што смо видели, била је неслога, што значи да у српском народу није било свести, ни осећаја о суштини задатка целине и о заједничким и порима око изградње солидног и јединственог изборног живота.

Из тих времена и потичу оне значајне и историске речи: „Сама слога Србина спасава!“

До ових значајних и историјских речи, дошло је онда, када је цео српски народ увидео да је неслога главна и једини сметња за конструтиван рад и напредак државне заједнице.

Од колике је важности и огromног значаја спровести слогу и сложан рад, кроз све слојеве народа, па гају таквом стању напајати још и родољубљем и патриотизмом, непобитни доказ о томе пружа нам, снага и величина духа српског народа за вре-

ме балканских ратова и светског рата.

Свестан величине свога духа и тежине својих задатака, чврсто повезан у једну нераздвојну целину, етнички хомогено спојен својом вером и чврстим поузданjem, у оправданост и целисног постизања предузетих напора, а при томе вођен још мудро и разумно ка определјеном циљу, српски је ратник за време оних ратова, корачао ведра духа и уздигнуте главе напред, из победе у победу, из славе у славу!

И он је то епохално и велико дело извршио.

Српске заставе са српском круном, у које су на сва четири крстовске поља била утишнута четири једнолика слова, биле су српском ратнику симбол духа и израз његове снаге, напора и појртвовања.

Та четири слова, сагледана кроз бистре очи српског батника, откупавала су у његовом херојском срцу, речи: „Сама слога Србина спасава!“

И, заиста, само слога га је спасила и одвела путем ка слави и победи!

Вера Видад, Јевтић

ученица VII разреда VII женске реалне гимназије у Београду

МАЛИ ОГЛАСИ
СВАКА РЕЧ ДИН. 8.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

ИЗГУБИО САМ моју легитимацију бр. 8962 издату ми од најчелства среза Рамског у Вел. Грађишту и оглашавам је за неважењу. Александар Јоцић, рођен 1920 године у селу Гареву, срез Рамски, округ Пожаревачки. 197 1—3

СА МОЈОМ ЖЕНОМ Николиј Јованком — рођ. Марковић не живим у брачној заједници, пошто се је одала неморалном животу. Никакве њене дугове не признајем. Бракоразводну парницу повео сам. Јанко Николић, опанчар — Ужице. 198 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ добијену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашавам је за неважењу. Димитрија Вукајловић. 199 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 570/43 добијену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашавам је за неважењу. Димитрије Петровић. 200 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 10822 добијену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашавам је за неважењу. Василије Петровић. 201 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ и полицијску пријаву добијену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашавам је за неважењу. Викторија Стефановић. 202 2—3

ПОЛИЦИЈСКУ ПРИЈАВУ добијену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашавам је за неважењу. Надежда Димитријевић. 203 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 656 издаду од српског начелника Гроочанског изгубио сам. Оглашавам је за неважењу. Душан Вранић. 204 2—3

ВЕЛЕТРГОВИНА ВИНОМ И РАНИЈОМ
„ХАЈДУК ВЕЉКОВА КУЛА“
Јездимира С. Шарића
производња ликера, коњака и рума
БЕОГРАД, Нр. Марије 89 Тел. 22-912

Вауел об крсту против болести

Отклад постоје људи у њиховој историји болести играју злосрећну улогу. Епидемије су затрле целе народе, маларија и друге тропске болести опустиле су много непрегледне покрајине и учиниле их ненасташтенима. Утолико већу вредност имају успеси немачке науке, који настављају свој враз у целом свету познатим •Вауел•-овим лековима.

Ако су заразе и епидемије великих сразмера данас постале скоро непознате појаве, неке се болести уопште више не појављују, а друге које су пре неминовно доводиле до смртног исхода или дуготрајног боловања, сада се лече са сигурношћу, све то није мала заслуга немачких лекова са •Вауел•-овим крстом.

СТАВЛЯЕМ СЕ ПРЕД ВАС

**СРПСКА ФАБРИКА
СТАНЛА**
А. Д.

Београд — Кн. Михајлова ул. бр. 42
Тел. 29-213, 25-800, Чек. рач. 50-568

Фабрика у Параћину (Србија) са сопственом електричном централом и рудником угља у Деспотовцу. Производи шупље станло, шлифовано, пресовано бело и у боји, боји, флаши, балоне и медицинске и сифонске флаши

